

Omaishoidon tuen verottomuus ja muu kehittäminen

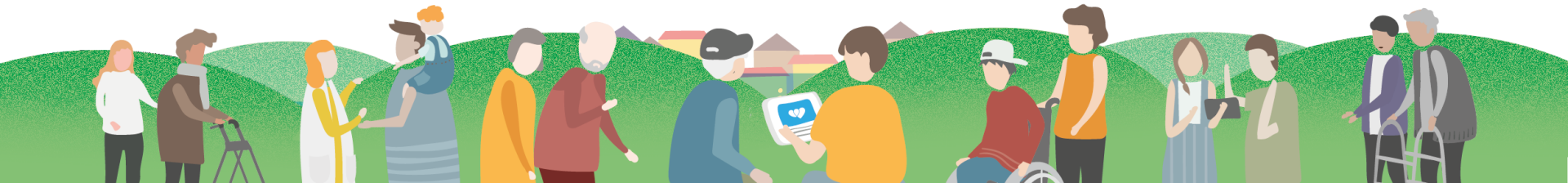
Säätytalo, hallitusneuvottelut

3.1. Sosiaaliturvajaosto-pöytä

1.6.2023

Toiminnanjohtaja

Sari-Minna Tervonen

Omaishoidon tuki

- Omaishoitaja tekee sopimuksen palveluista ja palkkiosta sekä tarvittavasta muusta tuesta hyvinvointialueen kanssa (1)
- Sopimuksen tehneitä omaishoitajia 50 241 vuonna 2021 (2)
 - 2/3 omaishoitajista täyttänyt 65 vuotta
 - 1/3 työikäistä omaishoitajaa
 - erilaiset tilanteet ja tarpeet
- 70 % saa alinta omaishoidon tuen palkkiota
- Vuonna 2023 alin 439,70 €/kk ja hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen palkkio 879,40 €/kk

Investoimalla läheis- ja omaishoitoon

- ✓ vähennämme raskaamman ja julkisen hoivan tarvetta
- ✓ luomme osaltaan ratkaisua hoiva-alan henkilöstöpulaan
- ✓ edistämme työhyvinvointia ja tuottavuutta ansiotyön ja omaishoidon yhteensovittamisen mahdollisuuksien lisäämisellä

- ✓ lisäämme halukkaille mahdollisuuksia hoivata läheistään
- ✓ mahdollistamme kotona asumista ja parannamme hoivan tarpeessa olevien ihmisten elämänlaatua

Läheis- ja omaishoitajat vastaavat 80 % hoivasta.

Palveluiden järjestämisen vaihtoehtoiskustannuksia hyvinvointialueille

Ikääntyvien ja vammaisten palveluiden kustannuksia vuonna 2019	
Palvelun vuorokausihinta asiakas	Kustannukset kunnalle euroa /vuosi /asiakas
Omaishoidon palkkio, keskimäärin 440 € / kk + 3 vapaapäivää/ kk tehostetussa palveluasumisessa 186 €	11 976
Kotihoito, 3 kotikäyntiä ilman tukipalveluja 111 €	40 515
Ikääntyneen tehostettu palveluasuminen 172 €	62 780
Kehitysvammaisen ohjattu asuminen 75 €	27 375
Kehitysvammaisen tehostettu palveluasuminen 186 €	67 890
Vanhainkotihoito 214 €	78 110
Vaikeavammaisen palveluasuminen 125 €	45 625
Terveyskeskuksen vuodeosastoahoito 244 €	89 060

Kustannukset perustuvat kuuden suurimman kaupungin yksikkökustannusten perusteella tehtyihin laskelmiin vuodelta 2019, www.kuusikkokunnat.fi.

Sopimusomaishoitoon ryhtymisen esteet ja koetut ongelmat

1. Omaishoidon tuen saamisessa korkeat kriteerit
2. Palkkion pienuus sekä työikäisillä hoitajilla pelko työn ja työttömyysturvan menettämisestä
3. Sijaishoidon järjestämisedellytykset vapaiden aikana ja varajärjestelmät omaishoitajan itse sairastuessa
4. Muiden tarvittavien palveluiden saatavuus
5. Yksin jäämisen pelko hoivatilanteen vaikeutuessa (pääsy ympärivuorokautiseen hoivaan)

Palkkion suuruus ja verotus – kannustus- ja arvostuskysymys

- Omaishoitajaliiton kanta ollut verotuksen keventäminen
- Vuotuinen verokertymä palkkioista 51 milj. euroa (vuoden 2013 palkkioilla ja saajamäärillä) (3)
- Verotuksen progressio ja veron alaraja tasaavat pienituloisten eduksi
- Palkkio etuoikeuteuksi tuloksi esim. perustoimeentulotuki ja työmarkkinatuki (ml. sijaishoitajat)
- Tapaturmavakuutus ja eläkekertymä tärkeitä
- Kuluvähennysmahdollisuuksia lisää (esim. matkakulut, myös omaishoitajan vapaan aikaiset sijaishoitajat)

Palveluiden ja palvelujärjestelmän kehittämistarpeet

- Omaishoitajan ja hoidettavan saamalla palveluilla olennainen merkitys omaishoidon jatkuvuudelle ja omaishoitajan hyvinvoinnille
- Resurssointi palveluihin riittämätöntä hyvinvointialueilla (vrt. kotihoidon saatavuuden vähentyminen)
- Vapaat (2-3 vrk/kk, vain puolet käyttää jossain määrin vapaita)
 - Vapaiden järjestämisen tapojen kehittämistä tarvitaan
 - Perheille mahdollisuus itse valita toteuttaminen
 - Laadukkaina koetaan erityisesti sijaishoito (joku läheinen tai tuttava, sijaishoidon korvauksen suuruus) ja perhehoito
- Tiedottaminen, palveluohjaus ja valmennus sekä hyvinvointi- ja terveystarkastukset
- Hoidettavan tarvitsemat palvelut
- Asiakasmaksut (huojennus- ja perimättä jättämisen mahdollisuus)

THL:n ehdotus hoitopalkkiosta ja vapaista sekä Omaishoitajaliiton ehdotukset hoitopalkkioista

Omaishoidon sitovuus

Hoidon sitovuus tarkoittaa sitä, kuinka usein omaishoitajaa tarvitaan.

Omaishoitaja huolehtii hoidettavan tarpeista¹, ohjaa, opastaa, kannustaa ja muistuttelee, valvoo hoidettavaa, ennakoii tilanteita ja on varuillaan.

Omaishoitaja voi lisäksi huolehtia (tai tehdä yhdessä hoidettavan kanssa) kotitaloustöistä kuten siivous ja pyykkihuolto, asioinnista kuten ostokset, apteekkikäynnit ja laskujen maksaminen, sekä olla apuna ulkoilussa. Tällainen apu ei kuitenkaan pelkästään riitä omaishoidon tuen saamiseen.

	Hyvinvointialuekohtainen kevyen tuen luokka	Alin sitovuusluokka	Keskimmäinen sitovuusluokka	Ylin sitovuusluokka
Mikä on omaishoidon sitovuus?	Säännöllisesti viikoittain	Säännöllisesti joka päivä	Säännöllisesti vuorokauden eri aikoina	Yhtäjaksoisesti tai lähes yhtäjaksoisesti
Kuinka usein hoitajaa tarvitaan? Hoidettava voi tarvita enemmänkin hoitoa ja huolenpitoa, jolloin niihin vastataan muilla palveluilla.	Omaishoitaja huolehtii hoidettavan tarpeista ¹ säännöllisesti joka viikko, mutta ei pääsääntöisesti joka päivä.	Omaishoitaja huolehtii hoidettavan tarpeista ¹ vähintään kaksi kertaa ² vuorokauden aikana. Mikäli kyseessä on pelkästään vaativan valvonnan tarve: omaishoitaja huolehtii vaativasta valvonnasta lähes kaiken aikaa osan vuorokaudesta.	Omaishoitaja huolehtii hoidettavan tarpeista ¹ keskimäärin kuusi kertaa ² vuorokauden aikana, myös yöaikaan, mutta ei välttämättä joka yö. Mikäli kyseessä on pelkästään vaativan valvonnan tarve: omaishoitaja huolehtii vaativasta valvonnasta lähes kaiken aikaa vuorokauden ympäri.	Omaishoitaja huolehtii hoidettavasta lähes kaiken aikaa vuorokauden ympäri.
Maksettava palkkio kuukaudessa	200 €	450 € 600	700 € 800	950 € Väh. 1200
Vapaapäivät	0	2-3	3	4

Läheis- ja omaishoito laajemmin

- Läheis- ja omaishoitajia, joilla vastuuta läheisen hoivasta vähintään kahdesti viikossa 350 000 henkilöä (ml. sopimusomaishoitajat)
- Yli 100 000 henkilöä työssäkäyviä, joilla päivittäin vastuu oman taloutensa ulkopuolella toisesta henkilöstä (5)
- Työsopimuslain mukaisen työssäkäyvän omaishoitovapaan pidennys (5 pv/vuodessa → 10 ja saattohoidossa 20 päivään vuodessa) ja ansionmenetyksen korvaaminen
- Huomioitava kustannusvaikutukset omaishoitajalle itselleen omaishoitoon ryhtymisessä: ansiotulot ja niiden kehitys sekä eläkekertymä

Tarvitaan laaja poikkihallinnollinen ohjelmatyö läheis- ja omaishoidon kehittämiseen!

Lähteet

- 1) Laki omaishoidon tuesta 937/2005
- 2) Sotkanet.fi
- 3) Kansallinen omaishoidon kehittämisohjelma. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2014:2. Työryhmän loppuraportti
- 4) Kehusmaa, S., Ilmarinen, K., Jokinen, S. ja Kauppinen, S. Omaishoidon tuen kansalliset myöntämisperusteet – THL:n ehdotus. Työpaperi 43/2022
- 5) Kokkinen, L. (toim) 2020. Hyvinvointia työstä 2030-luvulla. Skenaarioita suomalaisen työelämän kehityksestä. Työterveyslaitos.